

אתם לא תחליטו בשבילנו! עצמאים וחיסכון לפנסיה

מאת: רן חובב – מומחה למיסוי ולפרישה ©
ראש תחום פנסיה ומס ב"נתיבי פרישה"

העסקים הקטנים והבינוניים הינם אחד ממנועי הצמיחה העיקריים של המשק הישראלי. הם אחראים ליותר ממחצית מהתוצר העסקי ומעסיקים כ-60% מכלל המועסקים במגזר זה. הם היו בין הגורמים העיקריים לצמיחה הכלכלית הגבוהה בשנים האחרונות. תפקיד הממשלה הוא לספק לעסקים הקטנים והחדשים סביבה עסקית פשוטה וברורה שבה יוכלו היזמים לפעול, לא להתיש אותם בדרך בבירוקרטיה מיותרת ולא להקשות עליהם בחקיקה לא יעילה.

איש לא יכול לחייב עצמאים להפקיד כספים לפנסיה, אך ראוי שישוו את תנאיהם של העצמאים לאלה של השכירים. כשם שהמעסיק מפקיד את מרבית הכספים לחיסכון פנסיוני, מן הראוי שהמדינה תגדיל את תשלומי האזרח הוותיק (קצבת זקנה) לעצמאים בישראל - שהרי העצמאים משלמים יותר מיסים.

העצמאים בישראל הם שק החבטות של הכלכלה הישראלית, מנקודת מבטו של המחקר מדובר באזרחים ה"תועים במדבר" ללא הכוונה. כך שאם לא ידאגו לעצמם הם נתונים לגורלם, בצורת מיסים ואגרות, ומה עם זכויותיהם? אין! ימי מחלה, ימי הבראה, מתנות לחגים וכיו"ב. יש להוסיף לכך שתולים בחלק ניכר מהעצמאים את יוקר המחיה, החל מבית הקפה השכונתי וכלה בחנות הקטנה. הם גם הפכו ליעד למאתרים של מעלימי מיסים. מדינת ישראל מכורה למיסים ואת מרביתם היא גובה מעצמאים.

לכמה כסף זקוק עצמאי כשיפרוש? תלוי... התשובה היא אישית ותלויה ברמת החיים שלה הורגל הפורש. לדוגמא, עצמאי המבקש לעצמו הכנסה של 10,000 ש"ח נטו לחודש בעת פרישה, יהיה חייב לחסוך סכום שלפחות 2.5 מיליון שקלים. מדובר בהפקדה של כ-6,000 ₪ בכל חודש, בהנחה שתהיה ריבית 4% נטו שנתית. בעוד שאת ההפרשות לפנסיה של חברו העובד השכיר מפריש המעסיק, הרי העצמאי חייב להפריש את כל הסכום בעצמו. הטבות מס תהיינה תלויות בשיעור המס השולי של העצמאי.

הנה מספר נתיבים להשקעה, בהם עצמאים יכולים לסלול את דרכם לתזרים מזומנים סביר בעת פרישה:

1. **חיסכון פנסיוני מסורתי:** קרן פנסיה, ביטוח מנהלים. עצמאי המפקיד לקרן פנסיה חדשה - שלא כשכיר - נדרש להפקיד את כל הסכום. עומדת לו הזכות והחובה לתביעת הטבת המס בדו"ח השנתי. שוב - לא כשכיר שהטבת המס שלו באה לידי ביטוי מידי חודש בחודשו - העצמאי יזכה לקבל את הטבת המס רק עם הגשת הדו"ח שנתי לה מיוחסת ההפקדה. מדוע? היתרון בהפקדה לקרן פנסיה חדשה הוא הפשטות של ההפקדות השוטפות, המעקב אחר ביצועי הקרן והתאמה של מרכיבי הסיכון לצרכי המשקיע. מאידך עצמאי נדרש להפקיד את מלוא הסכומים. יתר על כן: לא ברור מה תהיה הפנסיה שאותה יזכה לקבל ומתי, שכן התלות באריכות תוחלת החיים ובהעלאת המקדמים יוצרת מצב של הפקדה בתנאי אי-וודאות. בהפקדה היום ובתקבול פנסיה רק בעוד עשרות שנים. רצ"ב קישור לכתבה. יש חשש כי כפי הנראה, לא תזיק קריאת פרקי תהילים למפקידי קרן הפנסיה החדשה...
יתרון: פשטות, הטבת מס. ביטוחי סיכונים.
חסרונות: הפקדה בתנאי אי בהירות, אין נזילות. מיסוי גבוה במשיכה.

2. **נדל"ן מגורים:** מבין הראשונים לסמן מגמה בבירת הנגב באר שבע, היה מגזר העצמאים שהכסף שעמד לרשותם, לא בהכרח סכומים גבוהים. הם זיהו את הפוטנציאל של השקעה בדירת מגורים. אחד היתרונות שלה הוא שעד שכ"ד בסכום של 5,080 ש"ח (מכל כל הנכסים למגורים) הוא פטור מכל מס. יתר על כן: עצמאים החוסכים לתזרים מזומנים בנדל"ן למגורים יכולים לבחור מספר רחב ומגוון של מסלולים. חיסכון פנסיוני בנדל"ן מאפשר רכישה תוך בחירה של אזורים בעלי אפיון של התפתחות דמוגרפית, כך שבראייה ארוכת טווח יכול עצמאי לתכנן שנים קדימה בהשקעה בנדל"ן פנסיוני. נשמרת לו גם יכולת הגמישות למכור במהלך השנים את הנכס, כדי לרכוש נכס מגורים נוסף.

יתרון: נזילות בכפוף לזמן מימוש, רווח ישלם רק אם היה בפועל, ברוב מקרים תזרים מזומנים מידי ואינו תלוי בגיל פרישה.

חסרון: מחייב עבודת מחקר יסודית, מעקב שוטף. אין ביטוח סיכונים אישיים.

3. **נדל"ן מסחרי:** (אשראי) אחת האפשרויות של עצמאים לחיסכון לפנסיה הוא השגת תזרים מזומנים דרך השקעה בנכסים מסחריים. אחד היתרונות בכך הוא סעיף בפקודת מס ההכנסה המתיר לעצמאי שהשתמש בנכס מסחרי לפחות 10 שנים, כאשר יגיע לגיל פרישה והוא משכיר את הנכס ששימש אותו בעיסוקו, שכ"ד שקיבל יכול להיות פטור מכל מס. מחירם של נכסים מסחריים נמוך בדרך כלל מנכסי מגורים והתשואות על ההון גבוהות יותר. תזרים המזומנים אינו תלוי כמובן בגיל פרישה. כל זה מחייב מלאכה מורכבת של בדיקת הנכסים, אך האפשרות הזו פתוחה בפני העצמאים

יתרון: אשראי לצורך רכישה, הכרה בהוצאות מימון ו/או פחת, תשלום תזרים מזומנים שאינו תלוי בגיל פרישה.

חסרון: מחייב עבודת מחקר יסודית, מעקב שוטף. אין ביטוח סיכונים אישיים.

4. **חשבון הון:** מזומנים, מניות, אג"ח, נתיבים פיננסיים וכו'. האפשרות לעצמאים לחיסכון לפרישה דרך הקמת חשבון ניהול הון ייעודי, שבו ינהלו נכסים והיתרות הפנויות במזומנים, בניהול חשבונות השקעות, בתוכניות פרט ועוד. אחד היתרונות של מסלול זה הוא שמירה על נזילות תמידית. החיסרון נובע בדיוק מהיתרון: חסכון אינו דורש רק הון פנוי אלא גם יכולת מנטלית, התמדה ונחישות לאורך תקופה. אם אלה קיימות ניתן להתמיד לאורך שנים ארוכות. לרוב מדובר באחת הדרכים היעילות ביותר לחיסכון לפרישה.

יתרון: נזילות, גמישות בקבלת החלטות. שמירת יתרון קיזוז מס במקרה של הפסד הון כנגד ני"ע ומס שבח.

חסרון: דורש משמעת עצמית גבוהה מאוד, מיקוד, מומחיות בבחירת אפיקי השקעה. מיסוי רווח הון במימוש.

5. **ירושות:** למי ששפר מזלו... מדובר בחיסכון סמוי שרבים מסתייגים מלדבר אודותיו אך הוא חלק ממעגל החיים ומהמציאות. אדם שכזה יכול לתכנן את החיסכון לפרישה כך שהוא מביא בחשבון את הנכסים שיגיעו לרשותו. המשמעות היא מרווח גדול יותר בתנאי החיסכון וגמישות מרובה יותר באופן קבלת ההחלטות לאורך השנים. למען הסר ספק, אין זה אומר הסרת אחריות מחיסכון לפרישה. אין זה מלמד על היכולת להתנהל בפזרנות.

יתרון: אין השקעה אישית, אי-שם בעתיד, אך בוודאות יגיע הסכום.

חסרון: לך תדע מתי... תלוי גם ביחסים פנים-משפחתיים

6. **קרקעות:** אחת ההנחות הרווחות בכל הקשור להשקעות בקרקעות היא כי מדובר ב"סיפורי מעשיות". להנחה זו יש לפעמים בסיס, כי מרבית המשווקים את "חלומות" הקרקעות עשו זאת לפעמים באופן שרלטני, מבלי לתת את כל המידע לרוכשי הקרקע. בנוסף, חברות שיווק רבות נתפסו במעשי מרמה והונאה של משקיעים. הרבה תלוי כאן בגורם האנושי והשקעה בקרקעות - בהנחה כי מבוצעת עבודת מחקר עומק - יכולה להפוך לאחד הערוצים להשקעה לעצמאים ולהשבחת נכסים לפרישה, היתרון הגדול הוא שככל שהמשקיע צעיר יותר, הוא יוכל להתאים ולפזר את השקעות בקרקעות בהתאם. כמה עקרונות בסיסיים ברכישת קרקעות לחיסכון לפרישה: בדיקת עומק של הגורם המוכר, קרקע פרטית, חקירה יסודית של תכניות מתאר מחוזיות, בדיקה של וודאות תכנונית ועוד.

יתרון: לא נדרשים סכומים גדולים, פיזור, יכולת מימוש, הצמחת הון אדירה לאורך שנים.

חסרון: מחייב ליווי מקצועי, בדיקות עומק נרחבות.

7. **קרן השתלמות:** עצמאים המבקשים לחסוך חיסכון הוני כאשר הם פוטרים עצמם מהצורך בניהול קרן השתלמות יכולה להיות פתרון אידיאלי לאגירת הון לפרישה. העצמאים זכאים בה להטבת מס. תקרת ההפקדה השנתית המוטבת בקרן השתלמות לעצמאים פטורה ממס רווחי הון הייתה, בשנת 2019, 18,480 ₪. על כל סכום שיופקד מעבר לסכום זה יחול מס בשיעור 25% על הרווח הריאלי. אחד היתרונות הבולטים שאינם זוכים לניצול הוא יכולת הפקדה גם מעל לתקרה, נכון הפקדה שכזו תחויב במס רווח הון בן 25% על הרווחים הריאליים, אך ידוע כי שכל תשלום שאתה דוחה - בסוף תשלם פחות, כלומר: כל עוד העצמאי לא משך את הכספים לא ישלם מס רווח הון. לאורך הדרך הקרן יכולה להיות מקור גיוס הון אשראי יעיל לצורך מימון פרויקטים נוספים לחיסכון.

יתרון: נזילות, הטבת מס, פטור ממס רווח הון (עד לתקרה), חיסכון המאפשר דחיית מס.

חסרון: נדרשת משמעת עצמית גבוהה של החוסך ביעוד לצרכי פרישה.

לסיכום: העצמאים בישראל אינם זקוקים לאח הגדול "שידאג" להם, אם בדאגה עסקינן ראוי שהמדינה תתיר ותכיר בכל המסלולים שפורטו ורבים אחרים כדרכים לחיסכון ייעודי לפרישה לעצמאים ותתיר השתתפות והטבות מס בהתאם.

*הנתונים נכונים למועד כתיבת המאמר. המידע כולל הערכות ואומדנים שמטבע הדברים אפשר ויתבררו כחסרים/בלתי מעודכנים. אין לראות באמור לעיל משום המלצה לביצוע פעולות ו/או ייעוץ השקעות ו/או שיווק השקעות ו/או ייעוץ מכל סוג שהוא. וכן אין לראות בו כהמלצה לקנות ו/או למכור את ני"ע המוזכרים בו ו/או ני"ע אחרים. המידע המוצג הוא לידיעה בלבד. ולא מהווה תחליף לייעוץ המתחשב בנתונים ובצרכים המיוחדים של כל אדם. הכותב לא אחראי לכל נזק. אובדן. הפסד או הוצאה מכל סוג שהוא. לרבות ישיר ו/או עקיף. שייגרמו למי שמסתמך על האמור במסמך זה. כולו או חלקו. ככל שייגרמו. ולאמת חייב כי שימוש במידע הכלול במסמך זה עשוי ליצור רווחים בידי העושה בו שימוש. כל העושה במידע הנ"ל שימוש כלשהו – עושה זאת על דעתו בלבד ועל אחריותו הבלעדית.